

Podmínky a průběh vzdělávání na 1. stupni základních škol

Pro rozvoj jazykové gramotnosti žáků v rámci jejich průchodu vzdělávací soustavou má zcela zásadní význam úroveň vzdělávání na 1. stupni základních škol. Z tohoto důvodu je v této podkapitole věnována speciální pozornost úrovni podmínek a průběhu vzdělávání, které se vztahují k rozvoji jazykové gramotnosti právě na 1. stupni základních škol. Graf č. 6 zachycuje základní zjištění hodnocení.

Primární poznatek naznačuje existenci příležitostí pro zlepšování úrovně materiálních a personálních podmínek pro rozvoj jazykové gramotnosti a výuku cizích jazyků, a to s ohledem na relativně vyšší podíl škol s minimální úrovní zajištění těchto podmínek. V tomto kontextu stojí za pozornost, že potřeba dalšího zkvalitňování ICT infrastruktury pro výuku byla uvedena již mezi doporučeními tematické zprávy hodnotící rozvoj informační gramotnosti žáků ve školním roce 2016/2017²³. Důležitým diferencujícím faktorem je podle očekávání velikost školy, kdy menší školy jsou znevýhodněny především ve vazbě na vybavenost interaktivními médii a ICT pro výuku cizího jazyka, na přítomnost prostor speciálně určených pro výuku cizího jazyka a na podmínky pro DVPP. Naopak dostupnost internetu a kvalifikovanost učitele je obdobná pro menší i větší školy. Zároveň se neukázaly významné rozdíly v materiálních a personálních podmínkách pro rozvoj jazykové gramotnosti na školách, které jejich ředitelé označili za lepší, standardní, respektive horší vzhledem k socioekonomickému statusu žáků.

Zjištění hospitací tematické inspekce, které se přímo zaměřily na hodnocení úrovně podmínek a průběhu vzdělávání v hodinách cizího jazyka na 1. stupni základních škol (viz graf č. 7), ukázaly na existenci příležitostí především ve třech oblastech:

- uplatňování individualizovaného a diferencovaného přístupu k žákům, a to včetně žáků se SVP a žáků jazykově nadaných,
- propojení výuky cizího jazyka s dalšími vzdělávacími obory (CLIL), a to včetně možné vazby k využití ICT technologií,
- hodnocení a zpětná vazba.

Naopak příznivě lze hodnotit schopnost učitelů utvářet ve výuce cizího jazyka pozitivní učební atmosféru, a to včetně výběru vhodných metod pro naplnění cíle hodiny, a vést hodiny v cizím jazyce. Tato zjištění potvrzuje i pozitivní hodnocení osoby učitele ze strany žáků (viz graf č. 8).

Pohlaví učitele, délka praxe a velikost třídy se neukázaly být významnými diferencujícími faktory vzhledem k úrovni výše uvedených podmínek a průběhu vzdělávání v hodinách cizího jazyka na 1. stupni základních škol. Naopak hodiny vedené kvalifikovaným učitelem významně častěji vykazovaly vyšší úroveň pozitivní učební atmosféry, volby vhodných metod a forem práce ve vztahu ke stanovenému cíli hodiny, uplatňování individualizovaného a diferencovaného přístupu k žákům a v neposlední řadě také hodnocení a zpětné vazby. Zároveň lze stejný vztah sledovat i v případě hodin těchto učitelů, kteří během posledních dvou let absolvovali DVPP se zaměřením na cizí jazyk. V těchto hodinách bylo na vyšší úrovni realizováno rovněž vedení hodiny v cílovém jazyce a propojení výuky s dalšími vzdělávacími obory. Konečně hodiny, v nichž žáci začali s výukou cizího jazyka dříve, byly charakteristické vyšší úrovní vedení hodiny v cizím jazyce a rovněž vyšší úrovní propojení výuky s dalšími vzdělávacími obory, nikoli však významně vyšší úrovní dalších charakteristik.

23 ČŠI (2018). *Rozvoj informační gramotnosti na základních a středních školách ve školním roce 2016/2017*. Praha: Česká školní inspekce.

